

Експозиція виставки “За волю України” у Литві

На виставці “За Волю України” у Литві

Виставка “За Волю України” була zorganizована для відзначення 30-ліття Незалежності України і в перше відкрилася в серпні 2021 року у Києві в Національному музеї історії України у Другій світовій війні і повинна була тривати до травня 2022 року. Виставка висвітлювала та відновлювала забуту, затерту та, часто навмисне, знищену советським режимом історичну пам'ять героїчних подвигів боротьби українського народу за волю та незалежність України на початку 20-го століття. Виставка складалася з 250 унікальних артефактів, позичених у 20-ти музеїв, архівів та бібліотек України та у п'яти українських діаспорних музеїв Америки. Серед експонатів, на підставі коментарів відвідувачів, перлиною виставки вважались 134 рисунки позичені у нашого музею, на яких зображені однострої українського війська та флоту періоду боротьби за волю та незалежність у 1917-1921 роках. У відкритті виставки приймали участь представники церков, дипломати, міністри, науковці, музейники, архівісти, колекціонери тощо. Представники балтійських країн, і особливо литовський дипломат висловили зацікавлення виставкою і можливістю вивчення її до Литви.

Нажаль, безпричинний та безвідповідальний напад путіна на Україну в лютому 2022 року змінив музейні плани. Організатори мусіли негайно закрити виставку та перевести в безпечне місце. Це вимагало неабиякої спритності та швидкості і наражало на небезпеку як виконавців евакуації, так і тих, що переховували ці матеріали. Плани вивчення виставки Литвою на деякий час притихли, але не зупинилися. Після складних дій, небезпечного пере-

знення і відданої співпраці державних представників Литви та директора і працівників Військового Музею ім. Вітаутаса Великого у Каунасі, виставка знайшла пристановище і була відкрита. Відкриття відбулося 21 вересня 2022 року. Спершу, на площі перед Військовим музеєм відбулася церемонія з піднесенням прапора ордена Хреста Витязя, промовою Міністра національної оборони Литви, покладанням квітів до могили Невідомого солдата, виконанням Гімнів Литовської Республіки та України та трьома залами з артилерійської гармати 18 століття. У залі музею були виголошені короткі але змістовні промови. Так, у своєму слові директорка музею зазначила “Як символічно, що виставка, вказуючи на боротьбу за волю та державність України, прибула до музею, де збережена пам'ять про боротьбу за свободу Литви”. Прем'єр Міністр Литовської Республіки сказала наступне “Незважаючи на те як довго ця війна буде тривати, я вірю, що найважливішим є не звикнути до неї, не втомитися нею, не зупиняти постійного взаємного пригадування, що Україна бореться за нас усіх, за майбутність всього демократичного світу. Наша солідарність, наша підтримка і наша справжня і вкрай необхідна допомога навіть на мить не можуть послаблюватися. “Я взяла слово від імені представників українських музеїв Америки. Після промов гостей запросили оглянути виставку у супроводі її куратора Юрія Савчука

Для нас, представників діаспорних музеїв Америки, організатори підготували особливий огляд історичних пам'яток у Вільнюсі та Каунасі. Дуже цікавою була екскурсія у Музею ім. Вітаутаса Великого в яко-

му представлені історичні пам'ятки Литви від найдавніших часів до сьогодення. Тут знаходяться пам'ятки часів історичних зв'язків Литви та України, коли велика частина українських земель була у складі Великої Литовської Держави з 13 по 16 століття. Оглянули замок Каунаса з 14 століття та Пажайсляйський монастир, заснований у 17 столітті. Прекрасний зразок барокової архітектури належав Римо-католицькому чину Камалдольських ченців. За царату монастир передали російській православної церкві. Під час революції православні монахи вкрали найцінніші скарби монастиря. Після Другої світової війни советський уряд перетворив монастир на архів, психіатричний шпиталь, а згодом на мистецьку галерею. У 1990-их роках монастир переданий незалежній Литві та успадкований католицькою церквою. Монастирем тепер опікуються сестри чину св. Казимира. Цікавим фактом є те, що ці сестри, хоч і російськомовні, є українського походження. Їхні батьки були вивезені в Казахстан, де вони й виростили, але своє рідне українське коріння добре пам'ятають. Про них можна було б зробити цікаве дослідження! У Вільнюсі найбільш пригноблючими були оглядини музею КГБ. Ось тут ми побачили, до якого звірства доходили советські “визволителі”, які, на жаль, і дотепер продовжують знущатися над українським народом. Але у Вільнюсі були і світлі моменти оглядин міста. На вулиці, де знаходився наш готель, на одному з будинків встановлена пропам'ятна дошка, на якій вказано, що у цьому будинку у період з 1829 по 1831 роки проживав Тарас Шевченко. Нам відомо, що пан Енгельгард, чиїм кріпаком був Шевченко, часто мандрував з Литви до Польщі ну і до Петербурга, куди завжди брав зі собою молодого Шевченка. Але найціка-

вішими були оглядини Церкви Св. Трійці у Вільнюсі. Великий князь і магнат так званої литовсько-рутенської держави Константин Острозький (1460-1530) у вдячність за перемогу над московщиною у битві під Оршею 1514 року побудував церкву Св. Трійці. У 17 столітті церкву перебрав Василянський чин. У 1821 року московський уряд вигнав василян і перетворив монастир на тюрму. У цій тюрмі сидів Адам Міцкевич та інші революціонери, які боролися проти московських поневолювачів. У 1604 році до монастиря вступив Іван Кунцевич, який при висвяченню взяв ім'я Йосафат. Дуже скоро він стає відомим своїми глибоко духовними проповідями. У церкві зберігається бічна капличка, в якій часто перебував Св. Йосафат (1580 -1623), - там він молився і читав. Він наполегливо боровся за єдність Церкви. У 1623, під час візитації у Вітебську, він був убитий противниками унії, У 1643 році Йосафат був проголошений блаженним. Наступного року Церква відзначатиме 700 ліття його мученицької смерті. Церква Св. Трійці зазнала багаторазових нищень і потребує капітальної реставрації. Роботи над реставрацією будівель церкви і монастиря фінансує департамент культурної спадщини Литви разом з Василянським Чином Св. Йосафата.

Ми з величезним зацікавленням та захопленням оглядали музеї і культурні пам'ятки Литви і були вражені дбайливістю та увагою, які приділяються зберіганню рідної спадщини, а також належною оцінкою культурної спадщини інших народів. Це ще один приклад того, наскільки важливо дорожити культурними скарбами свого народу і підтримувати ті установи, які цим займаються.

Любов Волинець

У музею перед відкриттям